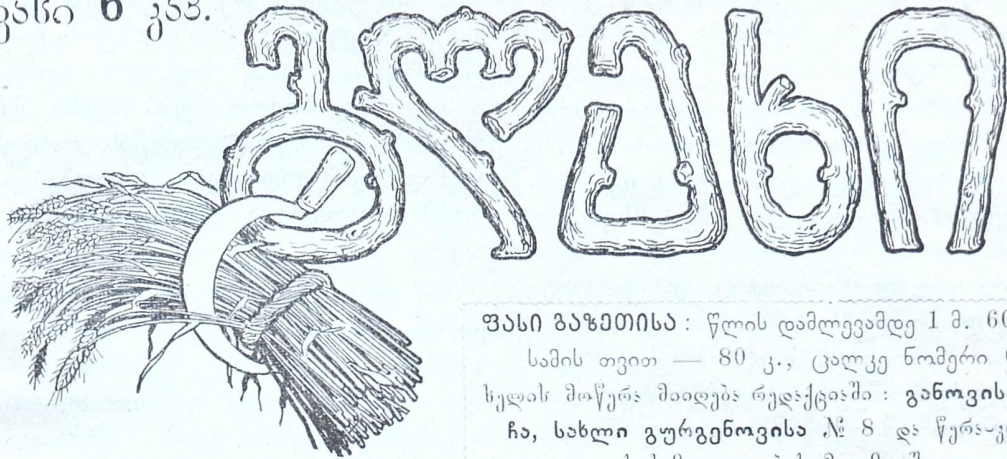

ფასი 6 კან.

ფასი გაზეთისა : წლის დამოწვამდე 1 მ. 60 კ.,
 სამის თვით — 80 კ., ცალკე ნომერი 6 კ.
 სელას მოწერა მაიდება რედაქციაში : განოვის ქუ-
 ჩა, სახლი გურგენოვისა № 8 და წერა-კითხ-
 ვის სსხოჯადოების მადეზაში.

უოველკვირეული სახალხო გაზეთი

შინაპრსი

როგორაა მოწყობილი დღევანდელი წარმოება. — სოფელ-
 ში, ლექსი. — საუბარი გლეხებთან. — გლეხის წე-
 რილები. — ხალხის ფული. — გლეხი დღეს, ლექსი.
 — ჩვენებური ამბები. — რუსეთი. — ვინ რითი სცხოვ-
 რობს.

რედაქციის კანტორა სთხოვს აგენტებს ანგარიშის გასწორება დააჩქარონ და ეცადნენ თვეში ორჯერ წარმოადგინონ გაყიდულ გაზეთის ფული.

„გლეხის“ რედაქცია ღია არის ყოველდღე კვირა-უქმე დღეების გარდა, დღის 9 საათიდან 1 საათამდის და ნაშუადღევის 4 — 6 საათ.

„გლეხის“ კანტორა ბოდის იხდის იმ აგენტების წინაშე, რომელთაც ან ნაკლები, ან სულ ვერ გავუგზანეთ მესუთე №; გაზეთი დაიბეჭდა 3500 ცალი, მაგრამ არ გვეყო. ენლა ვბეჭდავთ 4200 ცალს.

როგორაა მოწყობილი დღევანდელი წარმოება

გლეხი ყველაზე მეტს მუშაობს, ყველაზე უფრო გაჭირვებულია; გლეხმა უნდა მოიპოვოს მიწა და თავისუფლება, რომ თავი დააღწიოს შიმშილს და გამწარებულს ცხოვრებას. გლეხმა უნდა იბრძოლოს მიწისა და თავისუფლებისათვის.

მაგრამ კმარა მიწა და თავისუფლება? გლეხი უნდა დაკმაყოფილდეს, რაკი მოი-

პოვებს მიწას და თავისუფლებას? ბედნიერი იქნება და სხვა არაფერი დასჭირდება? არა, ამხანაგებო! გლეხისთვის არ კმარა მარტო მიწა და თავისუფლება! აუცილებელი საჭიროა ერთიც და მეორეც, ხოლო ეს ვერ დაიხსნის გლეხს ყველანაირ შევიწროებისაგან და მანამდე არ ეღირსება ტყბილ და მოსვენებულს ცხოვრებას, სანამ დედამიწაზე არ დამყარდება ქვემარტი ერთობა-სოციალიზმი.

ჩვენ უკვე ავხსენით, რომ თავისუფლება მშვენიერი რაჟაა, თავისუფლების დროს ხალხი არ იქნება მთავრობის ყმა და თვითონ უპატრონებს თავის თავს, მაგრამ რას არგებს კაცს მარტო თავისუფლება, თუ წელში გაწყდება უზომო მუშაობისაგან, თუ მის ნაშრომს სხვამითვისებს, თუ მუშა ხალხი იმუშავებს და ნახევრად მშვიერი იქნება, მაშინ, როდესაც მდიდრები არაფერს გააკეთებენ და მულამ ღიანი ექნებათ? რას არგებს გლეხს მარტო ერთი მიწა, რადგან მიწა მხოლოდ პურს აძლევს, სხვა საჭირო საქონელი კი ვაჭრისაგან, მექარხნე-მეფაბრიკისაგან უნდა იყიდოს? უნდა იყიდოს ტანისამოსი, ფეხსაცმელი, იარაღი, ჭურჭელი, ოჯახის სხვა და სხვა მოწყობილობა და ყველაფერში ამაში ერთი ორად და ერთი სამად უნდა გადაიხადოს ფასი, უნდა გა-

დაიხადოს, მაგრამ ამდენ ფულს ვერ მისცემს მიწის მოსავალი, და გლეხი ვერასოდეს ვერ დაიკმაყოფილებს ყველა თავის საჭიროებას.

მიწა საზოგადო იქნება, ყველას შეუძლია ისარგებლოს მიწით, იმუშაოს მიწაზე, მაგრამ ყველა ერთნაირად ვერ დაამუშავებს; შეძლებული, მოხერხებელი გლეხი, რომელსაც მეტი უღელი ხარი ეყოლება, უკეთესი იარაღი ექნება, უკეთესად დაამუშავებს მიწას და მეტსაც მოიყვანს. მართალია, მარტოხელ და ღარიბ გლეხებს შეუძლიათ შეერთდნენ და ერთად დაამუშაონ მიწა, ერთად შეიძინონ საუკეთესო იარაღი და თესლი, მაგრამ ამითაც არ მოისპობა უთანასწორობა. გლეხს თავისი კირნახული ქალაქში გააქვს გასაყიდად, მის ნაწარმოებს უმთავრესად ქალაქის მუშა ხალხი ყიდულობს და ხმარობს, ეს მუშა ხალხი კი გლეხსავე დაჩაგრული და გაყვლეფილია, გაღატაკებულია, მისი ნაოფლარით სხვები — მდიდრები სუქდებიან და თვითონ მას იმდენილა რჩება, რომ შიმშილით არ მოკვდეს. რაც უნდა საყოფი ჰქონდეს გლეხს მიწა, რაც უნდა კარგი მოსავალი მისცეს მიწამ, ეს მაინც არ ეყოფა გლეხს და მის ოჯახს, რადგან ამ შემოსავალს ათასი პატრონი ჰყავს. ამას გარდა ყველა სოფლელი, ყველა გლეხი მიწის მუშა არ იქნება, ზოგი ქალაქში წავა ფაბრიკა-ქარხანაში სამუშაოდ, ერთი შვილი რომ მიწაზე დარჩება, მეორე ფაბრიკაში იმუშავებს და ეს ქალაქში წასული დაჩაგრული იქნება ქალაქელ მეფაბრიკესაგან.

ამიტომ, გლეხს რომ მიწა ექნება, ეს დიდად გააუმჯობესებს მის მდგომარეობას, ის ღალას არ გადაიხდის მემამულეს სასარგებლოთ, მაგრამ ეს მაინც ვერ იხსნის მას მდიდრების კლანჭებისაგან, მდიდარი მაინც დასჩაგრავს გლეხს; სოფელი ქალაქისაგანა და მოკიდებული, ქალაქი — სოფლისაგან და სოფელში რომ მიწას კერძო საკუთრება მოისპობა, ეს კიდევ ვერ დაამყარებს სამართლიანობას. გლეხის დაჩაგრვა და გაყვლეფა სრულიად მა-

შინ მოისპობა, როცა კერძო საკუთრება მოისპობა ქალაქშიაც, მოისპობა ქარხნების, ფაბრიკების, რკინის გზების და სხ. საკუთრება, ერთის სიტყვით გლეხობა და საერთოდ მთელი მუშა ხალხი მაშინ ეღირსება ბედნიერ ცხოვრებას, როდესაც ქვეყნად დამკვიდრდება ერთობა-სოციალიზმი, როგორც სოფელში, ისე ქალაქში.

მაშ ახლო ვნახოთ, რა არის ეს სოციალიზმი-ერთობა, როგორი წესები და ცხოვრება იქნება სოციალიზმის დროს? მაგრამ ჯერ ერთი ის ვიკითხოთ, რანაირი წესებია დღეს? რისგან წარმოსდგა ის უსამართლობა და უთანასწორობა, რომელიც გამეფებულია დღეს ყველგან, როგორ არის, რომ ვინც მეტს მუშაობს, ის ღარიბია, ვინც არ მუშაობს — ის მდიდარია? ამის მიზეზია დღევანდელი წარმოება. დღეს წარმოება ისეა მოწყობილი, რომ მცხოვრებთა დიდს უმრავლესობას აღარ გააჩნია საწარმოვო იარაღი, არ გააჩნია არც მასალა, არც იარაღი, რომ საქონელი გააკეთოს. მაგალითად, ტილო რომ მოვამზადოთ, ამისთვის საჭიროა ძაფი, საქსოვი მანქანა, ბინა, სხვა და სხვა მოწყობილობა, ამის შესაძენათ ფულია საჭირო. ფული კი მუშა ხალხს, უმრავლესობას არა აქვს. რაც ქვეყანაზე სიმდიდრეა — მალაზიებში, სახლებში, რაც რკინის გზებია, ხომალდები, სულ მუშა ხალხის შექმნილია, შრომის ნაყოფია. მაგრამ შრომა თავის თავად ვერას გააკეთებს, თუ მშრომელს ხელში არ ექვბნასაჭირო მასალა და იარაღი. მიწის მუშა, რაც უნდა მშრომელი იყოს, ვერაფერს დაამზადებს, თუ არ ექნება მიწა, თესლი, იარაღი, თუ არ ეყოლება ხარ-კამეჩი. აგრეთვე ქალაქის მუშაც ვერას გახდება რა თავის მკლავებით, რაც უნდა ოფლი ღვაროს, თუ არ ექნება ქარხანა და საჭირო მასალა. მიწა, მადნები, ქარხნები, ფაბრიკები, მასალები და სხვა, რაც კი საჭიროა საქონლის გასაკეთებლად, ყველაფერი ეს მდიდრებს-მემამულეებს, მექარხნეებს და მეფაბრიკეებს დაუსაკუთრებიათ, ერთ მუ-

ქა მყვლეფლებს და მუქთახორებს ჩაუგდიათ ხელში. მცხოვრებთა უმრავლესობა კი დარჩენილია უიარაღოთ, უმასალოთ, უქარხნოთ, უმიწოთ. რა უნდა ქნან ამათ, რითი უნდა ირჩინონ თავი? უნდა მივიდნენ მემამულეებთან, მექარხნე-მეფაბრიკეებთან, დაეჭირაონ მათ, იმუშაონ მათ მიწაზე და ქარხანაში. ვისაც მიწა და ქარხანა აქვს, ის რასაკვირველია, დაიქირავებს უმიწოს და უიარაღოს, მას სჭირია მუშები, რომ მასალა დაამუშავებინოს, საქონელი გააკეთებინოს და მერე ბაზარში გაიტანოს გასაყიდათ, ფული მოიგოს. მაგრამ მემამულემ თუ მექარხნემ კარგად იცის, როგორ გაჭირვებულია უიარაღო და უმიწო კაცი, რომ შიმშილით მოკვდება, თუ სამუშაო არ იშოვნა; ამიტომ რაც შეიძლება ნაკლებ ქირას აძლევს მუშას, რაც შეიძლება მეტს ამუშავებს და მერე მუშის გაკეთებულს საქონელს ყიდის და ორჯელ და სამჯერ მეტს ფასს იღებს, ვიდრე მისცა მუშას ქირად.

აი, ამიტომ მდიდრები — მემამულეები და მექარხნე-მეფაბრიკენი ქირაობენ მუშებს, ყიდულობენ მათ შრომას, ძალღონეს, აკეთებინებენ მათ ორჯელ-სამჯერ იმაზე მეტს, რაც უღირთ მათი შრომა. ამიტომაა, რომ მუშას არ ეკუთვნის მთელი თავის შრომის ნაყოფი. ამიტომაა, რომ ქვეყანაზე უთვალავი სიმდიდრეა, მაგრამ ამ სიმდიდრით სტკებება ერთი მუქა მექარხნე და მემამულე, მცხოვრებთა დიდი უმრავლესობას კი, მას, ვინც დღე და ღამ მუშაობს, ხშირად არ მოეპოვება საქმელ-სასმელიც კი. ამიტომაა დედამიწაზე ათასნაირი ქურდობა, ავაზაკობა, გარყვნილება. სიმდიდრე მატულობს ყოველ დღე, მაგრამ ეს სიმდიდრე მიდის მუქთახორების ჯიბეში, ხალხი კი შიმშირია, შიშველია და სადაც უშიშლია, იქ ყოველნაირი უბედურობაა გაბატონებული.

მუშა ხალხი (გლეხობა და ქალაქის მუშები) გაყვლეფილია იმიტომ, რომ მდიდრებს ხელში ჩაუგდიათ მიწა, მადნები, ქარხანა-ფაბრიკები, ხელში ჩაუგდიათ სა-

წარმოვო იარაღები. მაშასადამე, რომ მოვსპოთ ეს გაყვლეფა, უნდა ჩაიშავართვათ მდიდრებს საწარმოვო იარაღები და გადავსცეთ მუშა ხალხს; რაც კი საწარმოვო იარაღია, იქნება ეს მიწა, მადნები, ქარხანა, ფაბრიკა, რკინის გზები თუ სხვა — უნდა იყოს საზოგადო და ყველა მუშა უნდა სარგებლობდეს, ყველას უნდა შეეძლოს თავისუფლად მუშაობა და მისი შრომის ნაყოფი უნდა იყოს მთლად მისი. არ უნდა იყვნენ — ერთის მხრით მექარხნე-მეფაბრიკეები და მემამულეები, მეორეს მხრით — მუშები, ერთის მხრით ჩაგრული, მეორეს მხრით — მჩაგვრელი, არ უნდა იყოს კაცის დაქირავება, არამედ ყველა უნდა მუშაობდეს, მუშაობა უნდა იყოს საზოგადო.

ს ო ფ ე ლ უ ბ ი

ცხელა. სოფელი მიღუმებულა, არსად არ ისმის ურმის ჭრიალი; ძნა არსადა ჩანს კალოს პირზედა, მინდორი დარჩა ოხერ ტიალი!

„მუშაობ, მაინც მშვიერი რჩები, არა მუშაობ, უარესი ხარ, ის არი უფრო ფუფუნებაში, ვინც მკის, სადაც არ დაუთესია!“

ასე ფიქრობდა მამა წვრილშვილი, ორთითს ხელებით ის დაყრდობოდა, მისი პაწია, თვალ ცრემლიანი დედას მშვიერი ლუკმა პურს სთხოვდა.

„მოიცა, შვილო, ეს მწარე ბედი მალე ტანჯულებს დაგვაიწყდება, მალე ან ტყვია გულს გამოგმირავს, ან და სახნავათ მიწა მექნება!“

„მოიცა, შვილო, — ქვითინებს მამა, მალე ცრემლები მომეწმინდება, ან პურს მოვიტან ოჯახისათვის, ან ბრძოლის ველზე დამეძინება!“

„კაცი გავგზავნეთ ხელმწიფესთანა, შემოგვითვალა იმან უარი,

მაგრამ სოფელი აღზდგა, აზვირთდა, იქით გვეცხის სამრეკველოს ზარი!

„ რა დამრჩენია! გავალ ძმებთანა, იქ დაგვიხედება ჩვენ ხალხის მტერი, დეე გამგმიროს ისევ ტყვიამა, ვიდრე ცოლშვილი ვნახო მშვიერი!

„ნუ, ნუ სტირი, ჩემო პატარავ, ხვალე სვე-ბელი გადაგიწყდება, ან ცხელი ტყვია გამირბენს გულში და ან სახნავი მიწა გვექნება!“

ი. ივლიშვილი.

საუბარი გლეხებთან

ვისი ბრალია?

წინა წერაღში მე ავიწერეთ გლეხების მდგომარეობა და მუდმივა გაჭირვება.

ესლა მე ვკითხვებით, ვისი ბრალია ვეკლავური? წინდაწინვე ვიცი თქვენი ზასუსა: თქვენ მკტყვით, შემამუღებთ ბრალია.

მე ვი გიზასუსებთ: ვეკლავური თქვენი ბრალია. შემამუღებთ თავიანთ თავისთვის ცდილობენ და სარგებლობს ექებენ. ეს ბუნებრივა მოგუნა: ვეკლავ თავისთვის ზრუნავს.

შემამუღებთ სოფელში თქვენიისთან კაცებს ექებენ. თქვენ შადისართ მათთან და ასეთი შირბებით იღებთ მიწას, რომ შემამუღე მოგებაში რჩება, თქვენ ვი ორიოდე გრამისთვის დიდიდგან სლამოდის მუშაობთ. თქვენ რომ შემამუღებთ ადგილზე ვოფიდიავით, განა ასე არ მოაქცოდით, როგორც შემამუღე იქცევ? ვინმე თქვენგანი რომ უხატისნით მოაქცეს, თავის მეზობლების გაჭირვებით ისარგებლოს და გამდიდრდეს, განა ეს კაცი გიარჩევს რითიმე ესლანდელ შემამუღებთისგან?.

არაფრითაც არ ვიარჩევს. ესლა ცხდათ, რომ არ შეიძლება შემამუღებთს დევნა მხოლოდ იმისთვის, რომ ისინი თავიანთთვის ზრუნავენ და ასე იქცევიან, როგორც თქვენ მოაქცოდით იმათ ლაგზე.

თქვენ რომ ცეცხლთან მიხვიდეთ და ნაკვერჩხალში ჩავით სელები, ვისი ბრალია იქნება თქვენი დაწვა? რასაკვირვლია, თქვენი. ცეცხლს ბრალი არ უდევს. ნუ ჩაჭვობდით ცეცხლში სელებს და არ დაწვევობდით.

თქვენ რომ წყალში შეტყურდეთ და დაისრბოთ, განა წყალი იქნება დამნაშავე? არა, აქ წყალი არ არის დამნაშავე. თქვენი დასრბობა ასევე თქვენი ბრალი იქნება, რადგან ვერ ცურავს უნდა გასწავლათ და შერე ასე შესულიავით წყალში.

სწორედ ესევე ითქმის თქვენსა და შემამუღებთს შირბებზე. თუ მიწის ოჯარა თქვენთვის სსკიერი არ არის, შემამუღეს ასლა ნუ მიეკავრებათ; თუ მოჯამაგირეთ დადგობა თქვენთვის სსლარდათ, ნუ დაუდგებით; თუ ვენახის ალებს სსსეგვრად თქვენთვის სსსარგებლო არ არის, ნუ აიღებთ.

მავრამ თუ თქვენ ამის არ სსადისართ და შემამუღეს მოჯამაგირედდ უდგებით, ვენახსაც იღებთ სსსეგვრად და სსსავსაც — ეს ასევე თქვენი ბრალია.

ქიშობა უნდა მოიხზოს

ესლა ვიკითხვით, რად არის თქვენთვის სსაჯარო და სსხვა შირბებთი შიში და სსლარდათ?

იმატომ, რომ თქვენ ასე იქცევით, რომ ეს შირბებთი თქვენთვის უკავკლად, აუცილებლად სსლარდათ უნდა იყოს.

თქვენ სიტყვით ნამდვილი ქრისტიანები სსართ და გწამთ ძიობა, ერთობა და აანსწართბა. ნამდვილად ვი თქვენ მტრებსავით ერთმანეთს ებრძვით, ექიშებით, ემტერებით და ის ვი არ იცით, რომ მიხეზი თქვენი დაჩაგვრისა და უბედურებისა არის ერთმანეთის შუღლი, ქიშობა და ვიბრბი.

ასა ერთი ვური დამიგდეთ და შერე თქვენ თვითონ გამტყვლით, მართლს ვამბობ თუ არა?

ვთქვით, თქვენ მოჯამაგირედ უდგებით ბატონს. ამ დროს თქვენ მხოლოდ იმას ცდილობთ, რომ როგორმე ადგილი იშოვოთ, მავრამ ითქვინდაც არ მოგლით თქვენი ამსნაგები და მეზობლები. ვთქვით, თქვენ წვრილშვილების ზატრბინი სსართ და ცროფრება ვიჭირთ. თქვენ ბატონს წელიწადში თსუთმეტ თუმანს სთსოვთ. ამ დროს შერე ვაჭირვებუდიც შადის და ბატონს ეუბნება, მე წელიწადში თოთხმეტ თუმანთ დავიდეგებო. მესამეტ შადის და ეუბნება, მე ათ თუმანთაც ვემსსურებო. ვის აიუვანს მოჯამაგირედ ბატონი? რასაკვირვლია, იმის, ვინც ნაკლებს თსოულბს. ბატონი არ სტყუის. რად მისცემს ის თსუთმეტ თუმანს, როცა შერე იმავე სსქმეს ათ თუმანდ კისრულბს.

აი ეს არის მიზეზი იმის, რომ მოკვამკობრების დაქირავება ისე გაიფიქრა, რომ ისინი სამშალოსთან იხდებოდნენ.

ესევე მეორე მკვლევარი იყო. ვთქვათ, ვინმე თქვენგანს ვინახის ალბან უნდა სანსკვრად. ვინახის ნატონთან მეორე მუბაღე მიღის და უუბნება, უუბნის კარდა ხელსაც შუასე გაგოფოთ, თაფსაც და ჭინხისუფსაცა. მესამე მუბაღეც მიღის და უფრო კარგ ზნობებს უღებს ვინახის ნატონს. ვის უნდა მისცეს ვინახი იმისმა ნატონმა? რასკვირვებია, იმის, ვინც უფრო მისთვის ხელსაყრელია.

ავიღოთ თუნდ სხსნაუ მიწებიც. აქც თქვენ ერთმანეთს კრეშაში უდგებით, კვებრებით, ექაშებით და თქვენივე ხელთ ითხრით სავლავს. ვთქვათ, რომ წლის წინად ერთმა გლეხმა ბუქჩანა იყო და ბატონისგან, გაწმინდა, მონხა და კარგ მიწად გადაეკეთა. წრეულს ამ კაცს ვადა გაუვიდა. მეორე კაცი მიღის მუბატონისთან და უუბნებს, ის კაცი ამ მიწაში თუმანს გაძღვოთ, მე კი თსუთმეტ მანეთს მოგცემთ. მესამეც მიღის და ამბობს, მე ოც მანეთს მოგცემთ. მუბატონე ამ მიწას ამ კაცს ართმევს, რომელმაც მის გაკეთებაში წელი მოიწვევია და იმის ძღვეს, ვინც ოც მანეთს იძღვეს.

განა აქედან ცხადია არ არის, რომ თქვენი გადაბრება ისევე თქვენი ბრალია? განა ცხადია არ არის, რომ მოკვამკობრების მტერი ჯამკობრი, სავსაოო მიწების სიძვირე და მენსუვრების მძიმე ზნობები ისევე თქვენი ბრალია, რომ ამში ისევე თქვენს ხართ დამნაშავე?

საჭირდა მოხმობა ქიშხობის, ჯობისა და შუღლისა. თქვენ ერთმანეთს სული უნდა ჩაჭვიდოთ, ზურგი გაუმაგრეთ და შეერთებულად ძლიერ დაიწყოთ ბრძოლა და მუშაობა თქვენი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად.

რა გააკეთეს სხვა მუშებმა?

მე გათხარით, რომ ქალაქის მუშები თქვენსე უფრო კარგად ცხოვრობენ მეთქი.

ესევე ვაკითხეთ, რისგან მოხდა ეს? აქნებ თქვათ, იმიტომ მოხდა, რომ ქალაქელი კანატალისტები (ფუფანა კაცები) სოფლის კანატალისტებსე უფრო გულკეთალები და სანთიანები არიან.

სრულიადაც არა! ავი გათხარით, რომ ეგვლა თავისთვის სრუნივს მეთქი და ქალაქელი კანატალისტებიც არაფრით განიხილეს სოფლის მუშა-

მუშეებისგან. ეგვლა იმის ცდილობს, რომ რომელიმე სემუშას გაკეთებაზე რაც შეიძლება ნაკლები დასარჯოს და რაც შეიძლება მტერი ჯამკობრი მისცეს თავის მუშებს. მაგრამ საქმე იმაშია, რომ ქალაქელი მუშე უფრო განუთარებულად და გამტრადია. თქვენ, გლეხები, მხად ხართ ორადე კრემისთვის დიდიდან სავამდის იმუშავოთ, ქალაქელი მუშები კი თავიანთ თავს აფასებენ და ასეთ სემუშას ხელსაც არ მოჰკიდებენ.

ესევე ვაკითხებით, რატომ თქვენც ისე არ აქცევთ, როგორც ქალაქელი მუშები აქცევიან? განა თქვენ ისეთავე დამიანები არ ხართ, როგორც ქალაქელები? დამნაშავე არ უნდა, რომ თქვენც დავიდად შეგძლიანთ ქალაქელ მუშებს აჭვევთ და ცხოვრება გააუმჯობესოთ. კვრთხაში რამდენიმე ნატონს სხსელმწიფთა: შუეცარია, ჭოლანდა, დანია და ბელგია. აქურმა გლეხებმა ქალაქის მუშის მიწაძეს, შეერთდნენ, ხელი ხელს მისცეს და ისეთი ცხოვრება მოიპოვეს, რომ თქვენ სიმირდაც არ მოგეჩვენებათ. ანგლისის გლეხი უფრო დღე ხორცის სჭამს და სხვაგვარად კარგად ცხოვრობს. ანატრალიელი გლეხები ანგლასელებსედაც კარგად ცხოვრობენ.

თქვენ კი? ვა თქვენც ცხოვრებას! იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა მოაწყოთ თქვენი ცხოვრება და რა გზას დაადგოთ, შემდეგ წერიალი მოვილანდაკეთ.

მეხი.

გლეხის წერილები

იმ წინაზე დაგვირდით, შემდეგ წერილში მღვდლებზე და ბერებზე მოგვლანარაკებით მეთქი.

მღვდელს რომ ჰკითხო, ის ქრისტეს მოციქულია ამ ქვეყნად. ის ამბობს, ეკლესია და სარწმუნოება ხალხს სულიერ საზრდოს აძლევს და ამ ქვეყნად სიყვარულსა და ერთობას ქადაგობს. ჩვენ კი ვამტკიცებთ, რომ ეხლანდელი ეკლესია და სამღვდლოება მთავრობის მოსამსახურეა და ყველაფერში ისე იქცევა, როგორც მთავრობა უბრძანებს. მთავრობა სარგებლობს ხალხის გაუნათლებლობით, რწმენით და ცდილობს, რომ ხალხმა მხოლოდ საიქიოზე იფიქროს და იზრუნოს, სააქაოზე კი შენ მაგივრად მე ვიფიქრებო. ასე ამბობს მთავრობა, მაგრამ ჩვენ კარგად ვიცით მისი ზრუნვა.

დავიწყით ეკლესიებიდან. მთელ ქვეყანაზე იმდენი ეკლესია არსად არის, რამდენიც რუსეთშია. მარტო ერთ ქალაქს მოსკოვში ათასზე მეტი მონასტერი და ეკლესიაა. მაგრამ ამას ვინ ჩივის? ჩვენ იმას ვჩივით, რომ მთავრობა ტყუილ უბრალოდ ფლანგავს ხალხის ფულს ძვირფას ეკლესიების აშენებაზე. რუსეთში ბევრია ისეთი ეკლესია, რომელიც რამდენიმე მილიონი დაჯდა. ტფილისში, გოლოვინის პროსპექტზე რომ სობოროა აშენებული, ის ნახევარ მილიონი ღირს. მაგრამ ერთი ვკითხვით ამ ეკლესიების აშენებლებს, რათ უნდათ მარმარილოს კედლები, ძვირფასი თვლებით მოქედელი ხატები, ოქროს ბარძიმ-ფეხხუმი და სახარება? განა ქრისტე ასეთ ძვირფას შენობაში ლოცულობდა? რათ უნდათ მღვდლებს ათას და ათი ათას მანეთიანი სამოსელი? განა ქრისტეს ისე უბრალოდ არ ეცვა, როგორც ყველას? მღვდლებს რომ ჰკითხო, ძვირფასი მორთულობა და ძვირფასი ეკლესია მლოცველს სასობებს უმატებსო. ჩვენი აზრით ეს ფართი-ფურთი, ბჭყვრიალა ზიზილ-პეველოები და ძვირფასი მორთულობა ხალხის თვალის მოსატაცებლად არის მოგონილი. აი ამაზე ხარჯავენ წვითა და დაგვით შეგროვილ ხალხის ფულს.

არქიელები და დიდრონი მღვდლები წელიწადში რამდენიმე ათას მანეთს იღებენ, მშვენიერ სასახლეებში ცხოვრობენ და ძვირფას ეტლებით დადიან. ერთი ჰკითხეთ ამ სულიერ მამებს, ვისა ჰბაძავენ ისინი? ქრისტესაო, გეტყვიან, მაგრამ როდის ცხოვრობდა ქრისტე ხალიჩებით მორთულ სამ სართულიან სახლებში, როდის ჰყავდა ქრისტეს ათი ხელზე მოსამსახურე, როდის დადიოდა ქრისტე მშვენიერ კარეტებით? ზოგი არქიელია, ბანკებში ათასობით უწყვია, მაგრამ აბა ერთი მიდი იმასთან და შევლა სთხოვე! ის მაშინვე საიქიოს გაგისტუმრებთ და მომავალ ცხოვრებით განუგეშებთ. ქალაქ კიევში ერთი მონასტერია, რომელსაც ასი მილიონის შეძლება აქვს, მაგრამ ამ ეკლესიას დღემდის დამშუფულ გლეხებისათვის კაპეიკი არ მიუცია. საიდან მიიღო იმ მონასტერმა იმოდენა ფული? ხალხიდან, მლოცვეებიდან, მაგრამ ჰკითხეთ იქაურ ბერებს, რატომ არ ეხმარებიან გაქირვების დროს იმ

ხალხს, რომელმაც იმოდენა შეძლება მისცა მღვდლებსა და ბერებს?

დღეს ყველაფერი იყიდება: პური, ღვინო, საცმელი, საქმელი, თივა, ქერი, მარილი, ლოცვა, კურთხევა, პანაშვიდი, პარაკლისი და წირვა. თუ მღვდელს ერთი მანეთი არ მიეცი, პანაშვიდს არ გადაიხდის; თუ თუმანი ან ხუთი მანეთი არ მიეცი, ჯვარს არ დაგწერს, შვილს არ მოგინათლავს, კირნახულს არ გიკურთხებს და შენთვის არ ალოცავს. თუ ბევრი ფული გაქვს, თუ მდიდარი ხარ და ყოველ დღე მღვდელს თითო თუმანი აძლიე, დიდიდან სალამომდის შენი სულითვის ილოცავს და ღმერთს თავს მოაბეზრებს. თუ მდიდარი ხარ და მღვდელმა და არქიელმა ყოველ დღე შენთვის სწირეს, ღმერთი მათ ლოცვას შეისმენს, ცოდვებს გაპატიებს და საიქიოს სამოთხეში ადგილს დაგიშადავებს. როგორც ხედავთ, ცხოვნება და ცოდვების მოტევება (ყულით იყიდება. მაგრამ თუ ღარიბი ხარ და მღვდელს ყოველ დღე ღმერთს არ შეაბრალებინე შენი ტანჯული და წამებული სული, მაშინ უეჭველად ჯოჯოხეთში შეხვალ.

ასეა ამ ქვეყნად: მდიდრებს ეხლავე ჰპირდებიან ცხოვნებას, ღარიბებს კი — სულის წაწყმენდას.

როგორც ხედავთ, სამღვდლოება მდიდრების მოსამსახურე ყოფილა, რადგან იგი მარტო მდიდრებისათვის და ძლიერებისათვის ლოცულობს. მაგრამ წელან მე ისიც გითხარით, რომ სამღვდლოება მთავრობის მოსამსახურეც არის მეთქი. ამას წინად სევასტოპოლში დახვრიტეს აფიცერი შმიდტი, რომელმაც ჯარი ააჯანყა მთავრობის წინააღმდეგ. მთავრობამ მთელ რუსეთის მღვდლებს ბრძანება გაუგზავნა, შმიდტის სულის მოსახსენებლად პანაშვიდის გადახდა არ გაბედოთო. ეს იმას ნიშნავს, რომ მთავრობამ სამღვდლოებას აუკრძალა ლოცვა იმ კაცისთვის, რომელიც მას არ მოსწონდა. ის აღარ ეკითხება ქრისტესა და მათ მოციქულებს მღვდლებს, ღირსია თუ არა შმიდტი ცხოვნებისაო. ის ბრძანებას იძლევა, აკრძალულია შმიდტის ცხოვნებაო. სამღვდლოებაც დაემორჩილა მთავრობის ბრძანებას და შმიდტისათვის არ ილოცა, მაგრამ შმიდტი ისედაც წმინდაა ხალხის თვალში და

უბანაშიდოდაც არ დაივიწყებს მას მთელი რუსეთი. მთავრობა ასე ექცევა ხალხისათვის დახოცილ წმინდანებს დასამღვდელოებას ყურმოჭრილ მონასავით ემორჩილება მას.

მღვდლები მოვალენი არიან არავის აღსარება არ გასცენ, მაგრამ მათ მთავრობისაგან ნაბძანები აქვთ გასცენ ის კაცი, რომელიც აღსარებაზე იტყვის, რომ მე მთავრობის წინამღვეთ ვარო. მღვდლებიც ასრულებენ ამ ბრძანებას, ხოლო ის მღვდელი, რომელიც უფრო ხშირად აბეზღებს აღსარების მოქმედს, ჯილდოს იღებს მთავრობისაგან. მას უფრო კარგ მრევლს აძლევენ და თავზე ხელს უსვამენ.

მღვდელი მთავრობის ყურმოჭრილი მონა უნდა იყოს, მაგრამ თუ გაბედა და გამოაცხადა, რომ მთავრობა უსამართლოდ ექცევა, რომ ეკლესია მთავრობას არ უნდა ემორჩილებოდეს, მას მაშინვე ან გაჰკრიჭავენ, ან სადმე ცივე ქვეყანაში გაგზავნიან „ცოდვების მოსანანებლად“, ან დაიჭერენ და ციხეში ამოაღობენ. სახელმწიფო სათათბიროში ხალხმა რამდენიმე მღვდელი გაგზავნა თავის წარმომადგენლად. მღვდლები გულადათ მოიქცენ და მთელ ქვეყანას შეატყობინეს მთავრობის ვერაგობა და უსამართლობა. მაგრამ დაითხოვეს თუ არა სათათბირო, მღვდლებიც დაიჭირეს და სიმართლის თქმისათვის ციხეში ჩასვეს. მაგრამ რა საჭიროა შორს წასვლა? საქართველოში რამდენიმე მღვდელი დაიჭირეს წრეულს და გაგზავნეს ციმბირში და ვინ იცის კიდევ რამდენს გაგზავნიან! იცოდეთ, რომ თუ მთავრობამ რომელიმე მღვდელი დაიჭირა, ან დასაჯა, იმ მღვდელს სინდისი კიდევ უნდა ჰქონდეს შერჩენილი. ტყუილ უბრალოდ მთავრობა მღვდელს არ დაიჭერს, არ გაუწყობა და ანაფორას არ გახდის.

ეხლა მოკლედ გეტყვით როგორ უნდა მოექცეს ხალხი სამღვდელოებას და ეკლესიას. ჩვენ ვთხოვლობთ ეკლესიის განშორებას სახელმწიფოსგან. ეს იმს ნიშნავს, რომ სახელმწიფო და მთავრობა სრულიად არ უნდა ჩაერივნენ ეკლესიისა და სარწმუნოების საქმეში. სამაგიეროდ არც ეკლესია და არც სამღვდელოება უნდა ჩაერიოს სახელმწიფოს საქმეში. სამღვდელოება და ეკლესია უნდა შეინახონ იმათ, ვისაც სწამთ ღმერთი და ეკლესია. ვთქვათ,

ერთ სოფელში ას კაცს სწამს ღმერთი, ათ კაცს კი არა სწამს. ასმა კაცმა უნდა აირჩიონ მღვდელი და ისე მოაწყონ ეკლესიის საქმე, როგორც მათ უნდათ, ათ ურწმუნო კაცს კი ძალა არ უნდა დაატანონ რწმენაში. ყველამ ის ღმერთი უნდა ილოცოს, რომელიც მას სწამს, ყველამ ისე უნდა ილოცოს, როგორც მისი სურვილი იქნება. მთავრობას ძალიან უნდა ქართველებისა და სხვა ერების გარუსება, ამიტომ ის უბრძანებს ქართველ მღვდლებს, რომ მათ რუსულად სწირონ. ვითომ რაღა, ღმერთს ქართული არ ესმის და რუსული კი ესმის? მთავრობამ მშვენიერად იცის, რომ ეს სისულელეა, მაგრამ ის ამას არ დაგიდევს, ოღონდ თავისი ბინძური საქმე გააკეთოს.

მაშ ესე: ჩვენ ვთხოვლობთ რწმენის სრულ თავისუფლებას, ეკლესიის განშორებას სახელმწიფოსგან და ვუკრძალავთ მთავრობასაც და სამღვდელოებასაც ერთმანეთის საქმეში ჩარევას.

მთავრობა განაგებს სამღვდელოებას, ეკლესიას, სარწმუნოებას; მთავრობა აშენებს ეკლესიებს და მონასტრებს; მთავრობა ყველას ღმერთის რწმენას, ლოცვას და ეკლესიაში სიარულს უბრძანებს, მაგრამ ამავე მთავრობას არც ღმერთი სწამს, არც ეკლესია, არც სამღვდელოება, არც ლოცვა და არც სულის ცხონება.

ქართული გლეხი.

ხალხის ფული

(ხარჯები)

II.

წინა წერალებში ვთქვათ, რომ მთავრობა ხალხს ორზარს ტყავს გრძობდას ე. ა. ორზარ ხარჯს გვასდევინებს მეთაქი და მართადაც ვთქვა. ახლ მას უნახათ, როგორ გვასდებენ ორზარად ტყავს ვამხდარს ტანზედ.

ერთხარ ხარჯს ვეკვამ ჩვენგან ნადავად ხედავს, მთავრობა ზარდაზარ, აშკარად გვასდევინებს და ხალხიც ამ ხარჯს ეძახის „სახელმწიფო ხარჯს“

ეს ას ხარჯია, რომელიც „ოკლადნო დასტების“ ძლით უნდა გადავიხდათ. რის გულისათვისაც სოფელი კაცებს ამოარჩევს სოფელი ეკლესია. თუმცა ამ „დასტათ“ ვეკვამ კლავს ერთ ნაირად ვწერია, მაგრამ რომ უფრო მეტა სმარ-

თლიანობა დაიკვან, ამორჩეულებს დაავლებენ სო-
ლმე: შესედულობდა შეაწერეთ ეველა ჩვენგანისა,
ე. ი. როგორც მანობდეთ, ასე შემომავწერეთ; თუ
იციით, რომ მეტი შეძლების მქონე ვარ, მეტი შე-
მომავწერეთ და თუ უქონელი ვარ, ძლიერ მინარეო.

თუმცა ასე ვავლებენ რჩეულებს, მაგრამ მამ-
სახლისის და სხვა ორიადე ბობოლქს წყალობით
ხარჯის განაწილება დაღს ზურ-საურს გამოიწვეს
სოლმე სოფელში.

ჩვენებური მედუქნე ასე დუქნის დარბაზს ვერ
ჩამოხსნას ზირველ ახვრისთვის, თუ ხარჯი შე-
ტანილი არა ექვს წინადათოვე და მოწიბობა სელ-
ში არ უჭირავს. თორემ მოვა ექვსის მონელებ
და დუქანსაც დაუკეტავს და თათონ მედუქნესაც
ვარის აზნაში ჩამობნებს.

თუ ვისმე ჩვენგანს ერთი — ორი დესეტინა
მამული შეუძენია თავადიშვილისგან მამისისხად,
ის მამული მამის გლეხის საკუთრებდა ითვლება.
ამსხედ კადევ ცალკე უნდა იხადო ხარჯი, სოფე-
ლიც შემოგავწერს, ასე არ გავაშვებს და სამარ-
თლიანაც აქნება, მაგრამ მთავრობაც ხელს თ-
ბობს და გაგზავნის შენ კადევ ცალკე „ოკლად-
ნოი ლისტს“! თუ თავის დროზე არ შეიტანე და
ცოტა დაიგვიანე; ჯარბებისც წამოგავწერს, ის რა-
სა ზარდაღობს!

ი. ასეთი ხარჯები — მთავრობის სისარგებ-
ლოდ გადახდილი — არის ზირდაზირი გადასახადი.

ამ ხარის ხარჯს თათქმის ეველა ვინდით,
მაგრამ დადი განსხვავება არას. გლეხს უფრო
დადი ტოლი ექვს დადებულია, გლეხი უფრო მეტს
იხდას, ვადრე სხვები — თავადი, მექარსნი და სს.

მაგრამ ამ განსხვავებაც შედგურე იყოს. ზირდა-
ზირ გადასახადის გარდა არის კადევ უფრო და-
დი ხარჯი — არა ზირდაზირი, დამალული, შეუმჩნე-
ველი. ი. ეს ხუმა ხარჯი გვაწვდის ქაისის ევე-
ლას, ვისაც უამისოდან ძლიან ცოტა უჭევთ
ჯობში. ეს ხარჯი მთელს ხალხს უზარმისარ მს-
ჯლავსხვანათ დასწოლია და სიცოცხლეს უმწარებს.

მერე რა არის ეგეთი, რომ ვერ კი ვსედავთ
და ეგრე შევუწუხებიათ? გაცრებული მკათისვის
მკათსეველი, რომელიც ვერ იცნობს საქმის ვითარ-
ებებს.

ვინ გვანდევინებს მაც ხარჯს? მომძისის იმი-
ნთანვე მკათსეველი. ჯერ ამის გეტყვით, ვინ
გვანდევინებს, როგორ, რაში და მერე თავისთავად
კითვებს ეველა; თუ რა უჭვავურინე უთვალა ეგ ჭარბი.

არა ზირდაზირ გადასახადს ჩვენ ხარჯის მერე-

თვებებს კი არ ვადლებთ, — არც სხვა ჩინოვნიკ —
მონელებს, არამედ ვაჭრებს, მექარსნიებს, მეოვა-
ბრაიებს. ი. როგორ: მე ვიყიდე, ვთქვათ, სულ
უმბალო რამ — სხივსა. მივეცი კოლოფში კანეიკ
ხსივარი. ვაჭარი უფრო იათადან მომტემდა (კი
მარმანდლადის თითო კოლოფი თითო კანეიკად
ღირდა); მაგრამ მექარსნი იმსაც მეტი გადა-
ხადებინა. წინათ თი კოლოფი შვიდი კანეიკი
ღირდა, ესლ კი თი კოლოფი თერთმეტი კანე-
იკი ღირს; წინათ თითო კოლოფი ვაჭარს კანე-
იკედ ხაკლები უჯდებოდა, ესლ კი კანეიკედ
მეტი უხის. თათონაც ხარჯი უნდა, ასე რომ კან-
ეიკი ხსივარსედ ხაკლებს კოლოფში ვაჭარი ვერ
იდეებს უზარდაოდ.

მექარსნი რადად დაძვირდა, იკითხავთ. ი. აი
ძაღლის თავიც ექ არის დამარული. მექარსნი
იმიტომ დაძვირდა, რომ მთავრობამ მეტი ექვსი
გადახადებინა მექარსნეს კოლოფ სხივსაში. წინათ
მთავრობის სისარგებლოდ. თუ ხაკლებს იხდიდა
მექარსნი, ესლ მოვალეა, ბძანების ძლით, ხსივარ
კანეიკი იხადოს კოლოფ სხივსაში და მთავრს გაუ-
მძღარს ბატონს, ძირ გავარდანილ ბოჭკას რომ ჭკავს
ჩსსამ და არ იყნება. მთავრობამ რადათ მოუმატა
სხივის გადასახადი? ცხადია, იმიტომ რომ უფ-
რო მეტი შემოსავალი ჭქონდეს და მეტის მირ-
თმევა შეეძლოს.

ამ რაგად მთავრობამ რომ სხივსა ექვსი
მოუმატა, ვის დაწვა ეს მომატება? მექარსნიებს
თუ ვაჭრებს? არც ერთს, არც მეორეს. ესენი
ასეთი ვაჭბატონები არიან, რომ თითონ არაფერს
დააყრან. მექარსნი მთავრობის გადაუსხდა ერთ-
ბამთ, რაც მომზადებული სხივსა ჭქონდა, ამის
ექვსია — სიფრიფანა ქადაღის ბანდერლი,
კოლოფს რომ ექვს შემოხვეული. ის კადევ ვაჭ-
რებს ახდევენებს ამ ხარჯს, ვაჭარი ვიდას? ვა-
ჭარი კადევ ჩვენ — შეიდეულებს.

მე მარტო სხივსა ამზავი გითხროთ, მაგ-
რამ ეგრეთვე დაწესებული გადასახადი სხვა ევე-
ლავურსედაც. რას მეტყვი, რომ ხსარჯი არ
ედას: მარლი, ზილზილი, შაქარი, ხაუთი, სან-
თელი, თამბაქო და მრავალი სხვა. სულ ეველა-
ხედ ასეთი ხარჯის დადებული მთავრობის სისარ-
გებლოდ.

ი. ამნაირმა არაზირდაზირმა ხარჯებმა მთავ-
რობის შარმან — 1905 წ. მისცა თანა შეიდასა
მილიონი! ესუმრებთ?

ზირდაზირმა გადასხადმა კა — ორას ოსუთ-
მეტა მილიანი.

მილიანი ნაშნავს ათასჯერ ათასს. ბუკრმა
მკვდენი თვალს ან იცის. ასე რომ მთავრობა
კაი ასისაოთი გვადგას თავსუდ და მუდამ წაშ
სულ ამის გუქისის: ჩემთვის ფულია გადისადე,
სარჯი მამეცა, აქცია ან დაგავიწუდეს.

მართლა, არეის აქციას სომ ჩვენმა — ს-
ქართუკლში — კარგა ვიციანთი უკვლანია, რ-
გორ შეგვიყუთა სული, როგორ გაგვიჭირა სექმე
და რამდენი ხათბადა ან გადაჭხუედრია ამ აქ-
ციისის გამო ჩვენს გლეს კანს!

ქვების დაბუქვდა, ჩისაწერა წიგნია! ჩინა-
ენიკების თვალების ბრიალი და ღაძნდვა სომ სუდ-
მეტა სიამოვნებას!

ბოლოში თვალებს ვინ აწვამს, დამეს უძილოთ
ვინ სტესავს არეის ცვარების თვალში და ჩისე-
ვარსუდ მუტი ვინ უნდა წაიდას?!

კადეკ მთავრობამ.

ნეტავი ანგარიშს მანის გვაძლევდეს, რაში
წხარჯავს ამოღენა ხაღისის ფულს!

ასე, გადასხადები არას ორნაირი: ზირდა-
ზირა და არა ზირდაზირა.

ვინ უფრო მეტს ისდის? ამისუდ კა შემდეკ,
თუ თქვენა ნებაც აქნება.

გლეხიშვილი

გლეხი დღეს

დღეს ის აღარ ვარ, რაც გუშინ ვიყავ:
გუშინ მეძინა, დღეს მღვიძარე ვარ,
გუშინ უნებო, მუნჯი, მორჩილი,
დღეს — სიტყვით, საქმით მეომარი ვარ!

დღეს ნათლად ვიცი, ვინცაა მტერი —
ჩემი გამყვლეფი, ჩემი მტანჯველი,
გუშინ თუ მასთან სიტყვას ვერ ვბედლი,
დღეს — პირში ვახლი, რაც მაქვს სათქმელი...

დღეს ის აღარ ვართ... თავისუფლების
წინამორბედმა სიომ დაჰბერა,
ჩაგრულმა იცნო თვისი მხაგრელი
და მისთვის თოფი, ხმალი გაფერა.

შევიგნოთ, ძმებო, რომ ჩვენც ხალხი ვართ.
ჩვენც გვიამება თავისუფლება,

ჩვენც გვაქვს უფლება კაცურ ცხოვრების,
კმარა ტირილი, კმარა მონობა!..

მაშ ბრძოლა, ბრძოლა მათ წინააღმდეგ,
ვინც უსამართლოდ დღეს მეფობს ჩვენზედ!
ასწიეთ დროშა თივისუფლების
და გასწიეთ ერთად ბრძოლისა ველზედ...
გითბავი.

ჩვენებური აზრები

ქ ა რ თ ლ ი

გლეხი ქართლელი ეხლა დიდის სიფრთხილით
და შეგნებით აკეთებს ყოველს საზოგადო საქმეს.
იგი უწინდელეებრ შეუგნებლად აღარ იბრძვის,
აღარ ემუქრება მთლად თავად-აზნაურობას
ამოწყვეტას, აღარა სწვავს სახლებსა და სკო-
ლებს. ეხლა მას გარკვეული მიზანი აქვს და
შეგნებულად მისდევს იმ გზას, რომელიც განა-
ხორციელებს ამ მიზანს. გლეხებმა გადასწყვი-
ტეს: თავად-აზნაურობის მიწა, რომელსაც ისი-
ნი თავიანთი მარჯვენით არ ამუშავებენ, თვი-
თონ მოიხმარონ; ღალა ამ მიწაში არ უნდა
აძლიონ, ხოლო იმ თავად-აზნაურებს და მათ
ქვრივებს, რომელთაც სხვა საღსარი ცხოვრე-
ბისა არა აქვთ, უნდა მთელმა სოფელმა აძლი-
ოს იმდენი, რაც საკმაოა მათთვის. მღვდლებ-
ზედაც ამ გვარადვე გადასწყვიტეს: სოფელმა
უნდა აძლიოს იმდენი, რაც იმისთვის აუცილე-
ბელ საჭიროებას შეადგენს.

კ ა ხ ე თ ი

კახეთიც თვალდახუჭული და ენა ჩაკმენდი-
ლი თვალეებში შეჰყურებდა მთავრობის მოხე-
ლეებს და მემამულე თავად-აზნაურობას, მაგ-
რამ ყველას დასასრული აქვს და აი მანჯუ-
რიის მინდორ-ველში დაიქექა ზარბაზანმა და
კახელებსაც თვალეები აეხილათ, გაიგეს ქვეყ-
ნის ავ-კარგი, გაიგეს ვინ იყო მათი მტერი
და მოკეთე.

ომმა კახელეებმ გაზეთების კითხვას შეაჩვია
და სადაც-კი მოხვდებოდა ჩვენი გლეხი, გაფა-
ციცებით კითხულობდა და თვალს ადევნებ-
და ომის ამბებს. მთავრობასავით ისიც ღარ-
წმუნებული იყო, რომ რუსის მომრევი ჯერ
არავინ დაბადებულა, მაგრამ შემდეგ თვითო-
ნაც დაინახა, რომ სცდებოდა.

ომის გარდა სხვა ამბებიც ესმოდა. ყველამ გაიგო სულთან კრიმ-გირეის მოგზაურობის ამბავი გურიაში და ძრვილად მოსწონდათ გურულ გლეხთა მოთხოვნებიანი. მისი გაქირვებაც თან და თან მატულობდა, ბოლოს აივსო მოთმინების ფილა და შარშან გაზაფხულზე, როცა მთელ საქართველოს მოედო განმათავისუფლებელი მოძრაობა, კახეთიც შეინძრა, აღიმაღლა თავისი ხმა და თამამად მოითხოვა მიწა და თავისუფლება. მაშინ ძნელად შეხვდებოდით ისეთ სოფელს, სადაც გლეხებს წითელ დროშის ქვეშ ფიცი არ მიეღოთ ძმობა-ერთობაზე და ახალ ცხოვრების წეს რიგი არ შეემუშავებინათ; ამის გამო სოფელში ყაზახ-რუსების ეკზეკუცია ჩააყენეს, მაგრამ ყველგან ისევ მალე ახსნეს. საერთო მოძრაობა მინელდა, თუმცა კახელ გლეხს არ დავიწყებია ორი სიტყვა: „მიწა და თავისუფლება“. ისინი ნამდვილად ცდილობენ კიდევ მის მოპოვებას. „მიწა მიწის მუშასაო“, — გაიძახიან გლეხები და მხოლოდ მარჯვე დროს ელოდებიან, რომ სიტყვა საქმედ აქციონ.

— ამას წინად თელავის მაზრის თითქმის ყველა სოფლის გლეხთა წარმომადგენელთა მოლაპარაკება ჰქონდათ ღალის შესახებ და ასე გადაწყვეტიათ: მემამულეთ მიწის ქირად ღალა უნდა მიეცეთ მოსავლის მეათედი, ესეც ხორბლად, რომლის წაღებაც თვითონ მემამულემ უნდა იკისროს. რასაკვირველია, ეს გადაწყვეტილება ვერაფრად ექაშნიკათ მემამულეთ. ჯერ-ჯერობით სიჩუმეა.

— კახეთის ცხოვრების უმთავრეს სახსარს, მოგვხსენებათ, მევენახეობა შეადგენს. დიდი ზერები ეკუთვნით მხოლოდ თ.-აზნაურობას და თელაველ ვაჭრებს, რომლებიც დასამუშავებლად ვენახებს მებაღეებს აძლევენ. ბევრ სოფელში მებაღეებს დაუდგენიათ: ვაზის შესაწამლი მასალა სულ მემამულისა უნდა იყოს, კიგოს (ხარდანის) მოჭრა და მოტანაც იმისი, ხოლო შედგმა ჩვენი; მიწის მოსავალი, მაგ., ბალახი, ლობიო და სხვ. სულ ჩვენიო და სხვა. ზოგ სოფელში იმასაც ლაპარაკობენ, რომ ღვინის მოსავალი ერთი წილი ვენახის პატრონისა უნდა იყოს, ხოლო ორი წილი — ვინც ვენახს ამუშავებსო.

გ უ რ ი ა

თუმცა გურიის გლეხობას არასოდეს არა ჰქონია დიდი იმედი სათათბიროსი, მაგრამ მაინც როგორღაც სიამოვნებას გრძნობდა, რომ იქ, სადაც „ლაპარაკობენ მაინც, რომ ჩვენც ადამიანები ვართ“, რომ „მიწა და თავისუფლება გლეხისათვისაც არის საჭირო“. „დუმის“ დათხოვნამ ყველა ააღელვა. „რეზა, კაცო, ტყუილათ ლაპარაკიზა გამორეკეს, სხვას ხომ აფერს აკეთებდენ მაინცო?“ — ამბობენ გურულები.

ს ვ ა ნ ე თ ი

4 ივლისს ცაგერიდან გასულმა ჯარმა ისადგურა პირველ საზოგადოებაში სოფ. ლენტეხს. მეორე დღეს სოფ. ჩოლურს ავიდა. იქ ორის დღის დასვენების შემდეგ გასწია ლაშხეთში. ს. ჩოლურში დაიჭირეს ორი კაცი და დასტოვეს ასი სალდათი. ლაშხეთის საზოგადოება ჯარს სახაშის ქალაქედ პურ-მარილით დაჰხდა. ჯარის უფროსმა შიშკევიჩმა პურ-მარილის მიღება არა ინება, მაგრამ ხალხის სიტყვებმა: „ღვთის გაჩენილ პურ-მარილს რათ არ ნებულობო“ — იმოქმედა და აფიცრებმა ჩამოართვეს. დღეს ამ რიგად გათავდა საქმე, ხოლო მეორე დღეს ხალხს ფიცი მიაღებინეს ხელმწიფის ერთგულებაზე და წარუდგინეს შემდეგი მოთხოვნებიანი: 1. იარაღის აყრა; 2. გასულ რაზმების მიცემა; 3. დაუკონებლივ გადახდა ყოველგვარ გადასახადებისა; 4. სალდათის მიცემა. ხალხი ყველაფერს დაჰყაბულდა, მხოლოდ განაცხადა რაზმების მოყვანას ვერვიკისრებთ, რადგან შეუძლებლად მიგვაჩნია სვანეთის მიუვალ მთა-კლდე-ღრეებში დამალულ კაცების მოძებნა და ხელთ ჩაგდებაო. გადასახადებზე უარს არ ვამბობთ, მხოლოდ ცოტა გვადროცეთ, რადგან მთელის წლობით კარ ჩაკეტილებს საღსარი არა გვაქვს, რამე მოვახერხობთო, მაგრამ პასუხად ცივი უარი მიიღეს, ეხლავე და დაუკონებლივ წარმოადგინეთ გადასახადებიო. როგორც გვითხრეს, ერთ სვანს ყრილობაზე დაუძახნია: ჩვენ, სვანებს, გვიბრიყვებენ, თორემ სადღა ასეთი გადასახადებიო. სვანი იმ წამსვე დაუჭერიათ. ამას გარდა ორი სვანი კიდევ ლაშხეთში დაუჭერიათ. სოფლებში ხშირი ჩხრეკვა მცხოვრებთა. სოფლები ისეა დაცარიელებული, რომ

თითქო ჟამი დარევიათ და ერთიან გაუყლე-
ტიაო. მთებში არიან განიზნულნი ქალი, ბავ-
შვი და საქონელი, ხოლო კერძის მცველად
თითო-თითო კაცია სახლის წინ ატუხული.

10 ივლისს დასწევს სოფ. სახაშს ვასილა
ონიანის სახლ-კარი. ამ სვანის სახლს ოთხჯერ
ესროლეს თურმე ზარბაზანი, მაგრამ ვერა
დაკლეს-რა გულიანათ ნაკეთებ ორ სართული-
ან ქვის შენობას, მაგრამ მერე შიგნიდან ცეც-
ხლი მიუციათ. დასწევს სოფ. ჩიხარეშს ეგნა-
ტე ავალიანის სახლ-კარი.

თავისუფალმა სვანეთმა, თითო საზოგადოე-
ბამ ას-ასი კაცი გაჰზავნა დეპუტატად (ასეთი
იყო ჯარის უფროსის მოთხოვნა). მივიდენ
სახაშის ქალაზე, იქ პურ-მარილი მიართვეს
პოლკ. შიშკევიჩს. პურ-მარილი მადლობით
მიიღო და სიტყვა უთხრა. სვანებმა მორჩილე-
ბა განაცხადეს, შემდეგ სვანური სიმღერა და
ფერხული გააბმევინეს და დაიშალენ „ურას“
ძახილით. ასე მოიქცა თავისუფალი სვანეთი,
ხოლო სადადეშკელიანო სვანეთი სდუმს.

ახალ-სენაკი

მაზრის დასათვალისწინებლად გვეწვია გუბერ-
ნატორი იაზიკოვი, რომელმაც მგზავრობის
დროს რამდენსამე ადგილას განიზრახა ხალხის
შეკრება და მასთან თათბირი. ხალხი ხალისით
არ დადიოდა ყრილობაზედ და იყო ისეთი
შემთხვევა, რომ მამასახლისისა და სხვა მოხე-
ლეების გარდა გუბერნატორს არავინ შეჰხვე-
დრია. სხვაგან 6 — 7 კაცი გამოცხადდა,
ხოლო დაბაში რვა სოფლის საზოგადოებისა-
გან მოვიდა ორასამდე კაცი. ასეთმა უყურა-
დღებობამ ხალხის მხრივ გუბერნატორს გული
არ წაუხდინა და ვინც-ნახა, მაინც ელაპარაკა.

შინაარსი გუბერნატორის ბაასისა ყველგან
ერთი და იგივე იყო. ხალხს არიგებდა, ნუ
აჰყვებით მქადაგებლებს და წყნარად იყავითო.
ამასთან გადასახადების შემოტანას სთხოვდა,
წინააღმდეგ შემთხვევაში ჯართა და აკლ-
ებით ემუქრებოდა. მარანის საზოგადოების
წარმომადგენელთ ორის მქადაგებლის გაცემა
მოსთხოვა, მაგრამ ხალხმა ცივი უარი განაც-
ხადა. გადასახადის შესაბამის ხალხმა ვადა ით-
ხოვა; მასთან ისიც დაუმატა, რომ ზოგი-
ერთს სოფელში ჩაყენებული დრაგუნები გვა-
ვიწროვებენ და მოგვაშორეთ იგინიო.

სოფ. წირქვალის (ზემო იმერეთი)

წირქვალელ ლეხებს კარგად ახსოვთ იან-
ვრის რეაქცია, ხალხის დაწიოკება, წვა და
დაგვა სახლებისა, უზომო გადასახადები და
მასთან შიში, რომელიც აქნამდე ბევრს დარ-
ჩენია გულში. მიუხედავად ამისა, ხალხი მა-
ინც სულით არ დაცემულა. ყველანი, დიდი
და პატარა, ახალგაზდა და მოხუცი, გამსქვა-
ლულია იმ იმედით, რომ „ახალი საქმე“
სასურველად დაბოლოვდება და მშრომელი
ხალხი თავის საწადელს მიადწევს. „ან უნდა
დავიხოცოთ, ბატონო, და ან ეს „ახალი საქ-
მე“ უნდა გავიტანოთ, თორემ ცხოვრება შეუ-
ძლებელიაო“.

სოფ. სვერი (ქიათურის მიდამო)

მემამულეების თავხედობას საზღვარი არ
უქანს. ისევ განაგრძობენ უსირცხვილოთ მო-
ქმედებას. ვერ შეუგნიათ აქაურ მემამულეებს,
მღვდელს დ. წ-ს და მის ამხანაგს რაჟდენს,
რომ ხალხის მოთხოვნილება სამართლიანია.
ერთ გლეხს ამ ვაჟბატონების მაჟულში დაუ-
მუშავებია ყანა. გლეხი გარიგებია ფულს შე-
ფასებით, მაგრამ როდესაც დაუმზადებია ამ
გლეხს პური, მისულან ეს ბატონები და გლე-
ხის დაუკითხავად, რამდენიც იმათ მოუხდე-
ბოდათ, წაუღიათ და რაც ცოტა ნამცეცები
მორჩენიათ, ის გლეხისთვის დაუტოვებიათ.

ადგილობრივი გლეხი

სოფ. ხაშში (გარე კახეთი)

ყბად აღებული—წყალ წადებულო, იტყ-
ვიან და მართალიც არის. რაკი ერთი ორი
კაცი ყბად აიღებს ვისმე, მერე ყბად აღებუ-
ლი დაკარგულივით არის, წყალ წადებულო.
ჩვენს სოფელში მეტადრე ესეთი შემთხვევები
ხშირია და ადვილიც, რადგან პარტიული
ბრძოლაა გაჩაღებული და შეგნებულ-შეუგნე-
ბელი ერთმანეთს ეჯიბრება კაცის ყბად აღე-
ბაში.

ეგრე მოუვიდა აქაურ მამასახლისის იოს.
იმედაშვილს. ჯერ კარგი იყო, არა უჭირდა
რა. მერე თითქოს უკან-უკან წავიდაო. დი-
წყეს ლაპარაკი, რომ სოფლის ფული აქვს შე-
ქმულიო. ჩუმჩუმად დაწყებული ლაპარაკი
გაიზარდა და ბოლოს პირდაპირ პირში ლან-
ძღავდნენ კიდევ. ამის გამო ხალხი უნდობ-
ლად ეკიდებოდა მამასახლისის

მონაგარიშვიტ ამოიჩინეს და უანგარიშეს, აქვე დაესწრო მომრიგებელი შუამავალი გ. მაჩაბელიც. გამოიჩინა, რომ სოფლისა არა „შეუქამნია“ რა. ჯამაგირი კიდევაც ერგება რამდენიმე თუმანი.

მაშ რამ გამოიწვია ვგრეთი აურზაური, მითქმა მოთქმა და ხალხის უნდობლობა?

ჯერ, რასაკვირველია, იმედაშვილის ყბად აღებამ რამდენიმე კაცისაგან და მერე — მისივე ხასიათმა — მოქმედებამ.

იმას ჰგონია, რომ საქმის თავი და ბოლო თითონ არის; უიმიოდ არაფერი გაკეთდება, და თუ თითონ არ არის, სხვა ვერ მოახერხებს ხალხის ინტერესების დაცვას.

შეიძლება, ეს მეტის მეტი პატივმოყვარეობითაც მოსდის; იქნება უნდა, რომ ყველგან პირველი თითონ იყოს, მაგრამ საქმესაც ეგ აფუტებს. მაგ გვარმა ქცევამ ბევრი თანამგრძობელნი ჩამოაცალა და, თუ არ შეიგნო ეს ნაკლი, მომავალშიაც ბევრს ჩამოაცლის.

თუ მეტს სიღინჯესაც გამოიჩენს, სოფლის უმთავრესს ნაკლულს განებას მიაქცევს ყურადღებას და გააკეთებს კიდევ, სხსარგებლო კაცი იქნება. სოფელიც ისევ ნდობით მოეპყრობა.

ჯერჯერობით სოფელი მიწყნარებულია, იმ ანგარიშმა ბევრს დაუშოშმანა აღშფოთებული გული, ისე მკაცრად აღარ ლაპარაკობენ მამასახლისზედ.

შაბიანისა და გოგირდის უქონლობამ ძალიან შეაწუხა ხალხი, თითქმის ყველა სწამლობს და წამალი კი არ იშოვება! საჭირო იყო ამისთვის ყურადღება მიექცია სამერუწეო საზოგადოებას და მომავალ წლისთვის მაინც დაეკირა თადარიგი.

მეთვალყურე.

ქ უ თ ა ი ს ი

ორშაბათს, 17 ივლისს, საღამოს 7 საათზე პოლიცემისტრის სამმართველოს მახლობლად, სიცოცხლეს გამოასალმეს ახალგაზდა ქართველი ებრაელი იცკა რიჟინაშვილი, მუშა ხალხის მეგობარი და დაუღალავი მუშაკი.

მკვლელობა მოხდა ასე: რიჟინაშვილი სახლიდან თავის ბიძასთან მიდიოდა. პოლიცემისტრის სამმართველოს რომ მიუახლოვდა, პოლიციელები გადაელობენ და შეიპყრეს. განსვენებ-

ბულმა რიჟინაშვილმა შეპყრობის მიზეზი იკითხა და როცა პასუხი ვერ მიიღო, გაცლა მოინდომა. დარაჯებმა ხელი მოჰკიდეს და პოლიცემისტრის სამმართველოში მოინდომეს მისი შეყვანა. სწორედ ამ დროს, როგორც ამბობენ, რიჟინაშვილი ისე მოტრიალდა თურმე. ეს პოლიციელებმა თუ პოლიცემისტრის სამრთველოში მყოფმა ბოქაულმა ელჩიბეკოვმა გაქცევის ნიშნად მიიღეს (თუმცა ძალიან კარგად უნდა გაერჩიათ, რომ რიჟინაშვილი გაქცევას არ აპირობდა) და ორჯელ დაახალეს რევორვერი. ერთი ტყვია საფეთქელში მოხვდა, ხოლო მეორე გულში, და საბრალო რიჟინაშვილი იქვე ქუჩაში უსულოდ დაეცა.

მოკლულის გვამი დიდხანს ეგდო ქუჩაში, მხოლოდ როცა მთლად დაღამდა, მაშინ აცნობეს რიჟინაშვილის დედას. მალე მოვარდა გვამის წასასვენებლად თმა გაწეწილი დედაც. საცოდავ დედის ნახვა ქვასაც კი აატირებდა.

განსვენებული რიჟინაშვილი დიდ მხურვალე მონაწილეობას იღებდა განმათავისუფლებელ მოძრაობაში.

სახემლწიფო სათათბიროს დეპუტატების განცხადება

სათათბიროს დათხოვის შემდეგ დეპუტატები შეიკრიბენ ქ. ვიბორგში და გამოსცეს ხალხის მიმართ მანიფესტი.

მანიფესტი ორის ნაწილისაგან შესდგება. პირველ ნაწილში ნათქვამია, რომ ხალხმა მიანდო არჩეულ წარმომადგენლებს მიწისა და თავისუფლების მოპოვება ხალხისათვის; სათათბირომ წმიდად დასრულა თავისი მოვალეობა: შეადგინა კანონები ხალხის თავისუფლების უზრუნველ-საყოფელად, მოითხოვა გადაყენება სამინისტროსი, რომელიც დაუსჯელად არდევდა კანონებს. სათათბირო სცილილობდა, გამოეცა კანონი შესახებ მიწების დარიგებისა გლეხებისათვის, მაგრამ მთავრობამ შეუძლებლად სცნო იგი ღ რაცა სათათბირომ გადასწყვიტა საქმის ასახსნელად მიემართნა ხალხისათვის, სათათბირო დაითხოვეს. ცხადია, მთავრობას განზრახვა აქვს საბოლოოდ მოსპოს განმათავისუფლებელი მოძრაობა. ამ განზრახვით აიხსნება, რომ სათათბირო დაითხოვა ასეთ მძიმე დროს.

მანიფესტის მეორე ნაწილში ხალხის წარ-

მომადგენლნი წინადადებას იძლევიან, რომ არ-
ვინ არ გადაიხადოს სახელმწიფო გადასახადე-
ბი და აგრეთვე უარი სთქვას სალდათობაზე-
დაც.

რ უ ს ე თ ი

გლეხების მოძრაობა

შინაგან საქმეთა სამინისტროს ატეობნიებენ,
რომ მოსკოვისა და ტვერის გუბერნიებში დიდი
სადავო — მამულთ მოძრაობა დაიწყო. მოძრაობა
განსაკუთრებით სახელმწიფო სათათბიროს დასოფ-
ლის კაშო დაწვებულა.

— მთავრობის სსსტიკმა წომემა რუსის გლე-
ხებსაც იარაღი ააღებინა ხელში. იმ ადგილებში,
სადაც მოძრაობა ძალიან არის გავრცელებული, გლე-
ხები რაზმებს ადგენენ. მათ სურთ იარაღით ხელ-
ში გაუშვლავდენ ადგილობრივ ზოლიცისა და
კაზაკებს.

— ბობროვისა და ვორონეჟის მაზრებში 26
და 28 ივნისს 20 მამულზე მეტი აუკლიათ.
მოძრაობა ამ გუბერნიებში მსხდობელ ტამბოვის
გუბერნიიდან გადასულა. გააღმასკებული გლეხები
ერთი მასრიდან მეორეში გადადიოდნ და მამუ-
ლების აკლების დროს ვეკლგან ერთხანთ გზას
ადგენენ. ჯერ წვირთ შენობებს გადასწავდენ ხოლ-
მე, მერე უმთავრეს შენობების განადგურებას შეუ-
დგებოდნ, შემამულეთა სადგომების მორთულ-
ბას ამტკრევენ და, თუ რამე ფასიანი შესვდებო-
დათ, თან მიჭჭონდათ. ამნაირი აკლება 26 ივნისს
თავ. ბარიათისკის, გრ. ორლოფ-დავიდოვის და
სხვათა მამულში დაიწყო. აქ გლეხებმა ვეკლაფერი
გადასწვეს და განადგურეს. საქონელს სახიხრე-
ბდენ და ისე სტოვებდენ, სოკი კი თან მიჭვედათ.
გრ. ორლოფის მამულში გლეხებს შეტაკება მოს-
ვლიათ კაზაკებთან. ზირვლად გლეხებიდან ვიდაცნს
რეგლავერი უსროლია კაზაკების აფიცრისთვის.
ამის საზასუხოდ კაზაკებს ჯერ თოფები უსროლიათ
რამდენჯერმე და მერე ხმლებით დაჭრევან. შეტა-
კების შემდეგ 40 მოკლული და 50-ზე მეტი და-
ჭრილი აღმოჩენილა. მეორე დღეს, 27 ივნისს,
ბობროვის მაზრაში გლეხებს ზეტროვის მეშვიდ-
რეთა მამული აუკლიათ. ვეკლაფერი გაუნადგურე-
ბათ და გადაუწვივთ. ზეტროვის მამულის აკლე-
ბის შემდეგ გლეხები რუბაშევსკის მაზრისკენ გა-
გზავრებულან, შემამულის სადგომში დამე გაუთენე-

ბიათ და მეორე დღეს, დილით, ვეკლაფერი გა-
დაუწვივთ. ამავე დღეს სარინის, თავ. ვასილჩიკოვის,
მაკეოვის, იმტკის, გრანჩევის, ზობოვის, სომოვის,
ტულოვის, სუხოვის და სხვათა მამულები გა-
დაუწვივთ.

— ბევრს ალაგას გლეხებმა შაქრის ქარხნებზე
განადგურეს. განადგურებისკან გადარჩა მხოლოდ
ვასილჩიკოვის შაქრის დიდი ქარხანა, რომლის და-
ცვატ თვით ქარხნის მუშებმა იკისრეს. იმ ადგი-
ლებში, სადაც არეულბა იყო, ვორონეჟის გუბერ-
ნიტორი ბიბიკოვი გაემკვსავრა. 27 ივნისიდან არე-
ულბა ცოტა მინელდა. ბობროვისკის მაზრის ჩრ-
დილოეთ-აღმოსავლეთ ნაწილსა და ვორონეჟის
ჩრდილოეთ-დასავლეთ ნაწილში აუკლებელი არც
ერთი მემამული არ გადარჩა. შეშინებულმა მემამუ-
ლებებმა თავიანთ სარხო-საბადებელს თავი დაანებეს
და ქალაქებისკენ გაემკვსავრენ.

— გლეხები იქამდასცეკა მისულან, რომ უარი
განურცხადებიათ გადასახადის გადაბარებელ.
ამსთიან სხეხენ საუფლისწულო ტყეს.

— კურსკის გუბერნიისში სოფ. ბორისოვკაში
8000 გლეხი დასცემია ბოქაულის სახლსა და ფო-
სტის მოსკლებების იარაღი გაუტაციათ.

მოძრაობა ჯარში

უკანასკნელი დღეებში რუსეთის სხვა და სხვა
კუთხიდან ერთხანითი აშეები მოდის: დიდი არეუ-
ლობა ჯარშია. სადადათები აუჯანუდენ მთავრობის
და ნამდვილ ომს უცხადებენ. დიდი აჯანყების მო-
ხდა ქ. ჰელსინგფორსის ახლოს სკვანბორგის ციხეში.
აჯანუდენ სადადათები და მატროსები. ამას შეიპ-
რადებული შეტაკება მოჭვევა მთავრობის მომხრეთა
და აჯანყებულთა შორის.

„სადამოს მეშვიდე საათზედ ზღვიდან მოსუ-
ლმა სამხედრო გემებმა ეუმბარება დაუშინეს იმ
ციხეებს, რომლებიც აჯანყებულებს ეჭირათ. ზირვლ
ხანს აჯანყებულებმა ზასუხი გასცეს, მაგრამ ეუმ-
ბარებს ვერ აწვიდნდენ. 6 საათზე სროლა შეს-
წვიტეს. დეშეშით ვვატეობნიებენ.

„20 ივლისს განახლდა სროლა. ციხიდან ქა-
ლაქში მოჭვევთ დაჭრილები. ციხის ჯარის იმ ნა-
წილს, რომელსაც არ უდალატნა, ქვეითა ჯარი მია-
შველეს. როდესაც ამბოხების ჩასაქრობათ სკვანბო-
რგში ორი როტა შევიდა, მკამბოხენი გადავიდნ სამ
მსხდობელ კუნძულზე, საიდანაც დამე ციხეს
თოფები და წარბაზნები დაუშინეს. მეცხთხეუთ
თავიანთ მხრავ ზასუხი გასცეს. გუშინ დღისათ
სროლა შეხერდა, მაგრამ მიმოსულა შეწვეტაილა.

ცხეში მოკლე-დაჭრილი ცრტაა. აჯანყებულთ უფრო დიდი ზარალი მოუვიდათ.“

21 ავლის დიდძალი ჯარი მიუსიეს აჯანყებულებს და დაიმორჩილეს.

სეკაბორგისა და ჰელსინგფორსის აჯანყებულს ზედ დაერთო კონსტანტინის ჯარის აჯანყებაც.

„19 ავლის, ასე შუადღის დასწყისს, არეულობამ იფეთქა კონსტანტინოპოლის შიგნით „კაბაჯის“ მატროსებმა ჩაიგვეს შავი კურტკები, დაავლეს თოფებს სელი, გამოვადნენ უსწარმებდნ და დაიწყეს თოფების სროლა ქუჩებში. შემდეგ შეუერთდნენ მუშებსა და სხვა გარეშე ხირთ, რომელთაც რიგებში ქალებიც იყვნენ და დაიძინენ ნავთსადგურის უფროსის სადგომისაკენ. ჩქარა გამოაწვიეს ქვეითი ჯარის კაცები, რომელთა სროლით გაჭიფანტეს მატროსები, მაგრამ ამავე დროს სხვა მატროსებს შორისაც დაიწყო არეულობა. მატროსებმა იწყეს გარედათავის მოყრა, მაგრამ იგინი დაიფლავეს უსწარმებში დაბრუნებულნი. ამასობაში ხელახლა მოაყარეს თავი ფელაზე ხირკელად გამოსულმა მატროსებმა და გარეშეებთან ერთად მივადნენ არსენალს, სადაც უნდოდათ კარები შეეშტურათ და ახრადი ჩაკვდომ სელში, მაგრამ ტყვიის მტკობრელებით გარეშე ფელაზი. მატროსებმა კიდევ მოაყარეს თავი, გაქმართენ „კონსტანტინ“-ის სამაგრეებისაკენ, სადაც შიგნით ირიაფებდა წითელი დროშა და დაიჭირეს ეს სამაგრე. „კონსტანტინი“-ს სამაგრეს თოფები დაუშინეს. ხირახხირა სროლა დილის 5 საათამდე გაგრძელდა და ექვსის ნახევარზე შეამთხეთ დაჭირეს ახრადი. მატროსებთან და გარეშე ხირებთან შეტაკების დროს შეამთხეებმა ბრახინებებით მოჭკლეს ხირველი რანგის კაპიტანი როდიონოვი, მეორე რანგის კაპიტნები დობროვოლსკი და შუმოვი და შტაბს-კაპიტანი სტოანოვიკი. დასტრეს კონსტანტინოპოლის ბეკლემიშვილი—ნიშთი ზურგსა და მკერდში, მეორე რანგის კაპიტნები კრიანცკი და ზატონი და მანმანი მალტევი — ტყვით. ენისეისა და ფინდიანდის ზოლებებს შემწვებით არეულობა ჩაქრეს; შეამთხეთაგან ზოგი გაიქცა, ზოგიც დაატყუაქს.

აჯანყებულს ჯარი აგრეთვე ბრესტ-ლიტოვსკის ცხეში.

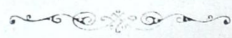
„ცხის არტილერიებსა წინამდებობა განცხადეს იმის გამო, რომ საზოლიცო სამსახურში ზეზანინი. 8 ავლის მთ შეუერთდნენ სხვა სელ-

დათებინ. 9 ავლის არტილერიებსა ქვეით დაუშინეს აფიცრთა სკარებულთ. კამენცინტი კარვად მიადეს და მოთხრების დასრულება მოითხოვეს. 10 ავლის აჯანყებულების წინამდეგ სამი ზოლი გავსავსეს და დაიმორჩილეს“.

რეველში სამსედრო გემი „ზამიატა“-ს მატროსები აჯანყებულან.

აჯანყებულმა მატროსებმა მოჭკლეს კრეისერის უფროსი და ოთხი აფიცრა.

დალესტანში აჯანყდა სამურის ზოლის მესამე ბატალიონი. მოჭკლეს ზოლის უფროსი, მდგელი და ოთხი აფიცრა. კავკავიდან და გროზნოდან ჯარი გაიგზავნა. შეამთხენი დაიმორჩილდნ.

შინ რითი ცხოვრობს

(გადმოღებულია)

1. შრომა და მისი მნიშვნელობა.

„ფელაზა დამიანი თავის შრომით ცხოვრობს“. მართალია ეს?

ხირველად კაცს ეგონება, რომ სწორედ ასე. ბევრს ეჩვენება, მაგალითად რომ მეჩქემე თავის საკუთარს შრომით ცხოვრობს, ღურვლი — ღურვლობით, მქედელი — მქედლობით, მასწავლებელი — მასწავლებლობით; აგრეთვე მუშაობს მქაჩნსეც, თუმცა სელებით კი არა, არამედ თავით.

ასე ეჩვენება ბევრს, მაგრამ ნამდვილად კი ასეა? მართლად ფოველი დამიანი თავის საკუთარი შრომით ცხოვრობს?

თქვენ გავიკვირდებთ, აღბად, როცა გმტყვით : რც ერთი დამიანი არ ცხოვრობს საკუთარს შრომით, არამც თუ მექაჩნსე და ვაჭარი, არამედ მუშა სელისც.

მაგალითად, მეჩქემეს იმის გარდა, რომ ჩექმებს ჰქვრავს, მიწაც რომ ჰქონდეს და თვითონ მოჭვავდეს ზური, თვითონ ჰქსოვდეს და იკერავდეს თავისთვის ტანისამოსს, თვითონ იშენებდეს სხლს, აკეთებდეს სტოლს, სკამს, ღოგინს, ერთი სიტყვით, რომ ფელაფურს საკუთარს ხელით აკეთებდეს, რც კი დასტორდება ოჯახში, — მას შინ შეგვიძლო გვეთქვა : მეჩქემე ცხოვრობს საკუთარს შრომით.

ძველად, რამდენიმე ასი წლის წინად ასეც იყო. მასშინ ფოველ სელისანს საფოთნი მიწაც ჰქონდა და თვითონ იმზადებდა ფელაფურს, რც კი დასტორდებოდა. მაგრამ ესელ სულ სხვას, ხე-

ლხანს ანა აქვს მიწა, ან თუ აქვს, ძალიან ცოცხალი და მეჩქემის, მაგალითად, ჩექმები შეუძლია შეკეროს, სხვა არაფერი. ჩექმებს კი ვერც შესწამს და ვერც ტანზე ჩაიცვამს. ამნაირსავე მდგომარეობაშია თერძიც, ღურგალიც, მსკედელიც და სხვა. თერძს არ შეუძლია, თავისი შეკერილი ხისხანადონი ქაშის, მსკედელს არ შეუძლია, თავისი გაჭედილი თხის და გუთანს ქაშის.

ყველაზე უფრო ისევე გლეხს შეუძლია თქვას, ჩემი საკუთარი შრომით ვცხოვრობო. გლეხს საკუთარი ზური აქვს. საკუთარი საქონელი ჭეჯავს, ნშირად თვითონვე იმზადებს თავისი ტანისამოსი. მაგრამ რაც დრო გადის, გლეხიც უფრო და უფრო ბასარში ვადუღობს ფეხსაცმელს, ტანისამოსს, ავეჯს და სხ.

ამგვარად, როგორც ვხედავთ, არაფის არ შეუძლია თქვას: საკუთარს შრომით ვცხოვრობო. მეჩქემე ცხოვრობს თერძის, ღურგლის, სურის, კალატონის, გლეხის შრომით; თერძი ცხოვრობს მეჩქემის, ღურგლის, კალატონის, სურის, გლეხის შრომით. ყოველი ადამიანი ცხოვრობს სხვისი შრომით.

მაგრამ ყოველი ადამიანი ხომ მუშაობს, მიზსუხებთ: რომ არ მუშაობდეს, არც არაფერი ექნებოდა.

მართალია: მაგრამ ის კი არ უნდა ვსთქვათ, რომ ყოველი ადამიანი თავის შრომით ცხოვრობს, არამედ უნდა ვსთქვათ: ყოველი ადამიანი თავის საკუთარი შრომით ინახავს თავის თავს.

— მერე ეს ერთი და იგივე არ არის: ცხოვრობს საკუთარს შრომით თუ ინახავს თავის თავს საკუთარს შრომით? მეტყვიათ თქვენ.

არა, იგივე არ არის და აი რატომ. მსკედელი, ღურგალი, სურა, მეჩქემე და სხვები რომ მართლაც ცხოვრობდნენ თავის შრომით, თვითონვე იმზადებდნენ და აკეთებდნენ ყველაფერს, რაც კი დასჭირდებოდათ ოჯახში, მისი თვითონული მათგანი დაწმუნებული იქნებოდა, რომ შიმშილით არ მოკვდებოდა; ყველაფერს იშოვნდა ცოცხალ მანინ — სკეპელსაც, ტანისამოსსაც და სხ., თუმცა მისი მდგომარეობა ყოველთვის ერთნაირი არ იქნებოდა. დღეს კი მეჩქემე ჭეკრავს ჩექმებს, ამზადებს ამდენს, რამდენიც შეუძლია, რომ ბასარში გაიტანოს და გაუადოს. თუ შეიძლება იშოვნა — კარგი; მეჩქემე გაუადის ჩექმებს და ადებული ფულით იყიდის ყველაფერს, რაც კი სჭირდა. მაგ-

რამ თუ ვერ გაუადა, მისი? მისი რა უნდა აჭამოს თავის შვილებს, რათა უნდა გადაინადოს გადასახადება, როგორ უნდა გაისტუმროს ვალო?

ხომ ხედავთ, ერთი არ არის: ადამიანი თავის შრომით ცხოვრობს, თუ საკუთარს შრომით ინახავს თავის თავს.

სანამ ადამიანები ყველაფერს თვითონვე იმზადებდნენ თავის სახლში, სანამ ძალიან ცოცხალი გაჭედილი ბასარში გასვლიდათ თავისი საქონელი, მანამდე შეიძლება იმის თქმა, რომ ადამიანები თავის შრომით ცხოვრობენ. მაგრამ მას შემდეგ, რაც ადამიანები მუშაობენ იმისთვის, რომ თავისი გაკეთებული საქონელი გაუადონ და ადებული ფულით ირჩინონ თავი, რაც წარმოების საგანი გახდა გაუადოდა, საქონლის ბასარში გატანა, ამის შემდეგ არც ერთი ადამიანი არ ცხოვრობს საკუთარს შრომით.

კეთილი და ზატიონისი. მის ყოველი ადამიანი საკუთარს შრომით ინახავს თავის თავს. ეს ეს მანინ სრული ჭეშმარიტება უნდა იყოს.

არა არც ეს არის მთლად მართალი. ამის შესახებ მერე მოვილაპარაკოთ, ხელა ხელა ვთქვათ, რომ ყველა ადამიანი საკუთარს შრომით ინახავს თავის თავს.

მაგრამ რატომ ვამბობთ, **შრომით?** აი — ცოცხალი, რომ რაც ვინმე უადის თავის წარმოების — ჩექმას ეს თუ ტანისამოსი, ჭურჭელია, დანა თუ სხვა რამ, — მის საქონელს აფასებენ შრომის კვალდობაზე. წარმოადგინოთ, რომ მეჩქემემ ჩექმის შესაკერად იმუშავა მთელი დღე და თავის ჩექმაში მიიღო 10 რუბლი ტილო. აქ განსაკვირვებელი არაფერია: იმუშავა და მიიღო ტილო. მაგრამ წარმოადგინოთ ერთი წუთით, რომ არის ისეთი ბუნებრივი ქვეყანა, სადაც ციდან ვარდებს შეკერილი ჩექმები. ისეთი ქვეყანა არ არის, მაგრამ რომ იყოს, განა ამ ქვეყანაში ვინმე ფულს მისცემდა მეჩქემეს ჩექმაში? არაფერსაც არ მისცემდა. ყველა იმის იტყობდა, ჩექმები მუქად და გავსებს ციდან და მეჩქემესაც რატომ უნდა გაუადოთ. მეჩქემეც იძულებული იქნებოდა, სხვა ხელობა დაეწყო, რადგან ისე შიმშილით მოკვდებოდა.

მართალია, ჩვენში ჩექმას ვერაფერი იშოვნის მუქად, მაგრამ ბევრი ისეთი ნაოთია, რომელიც არაფერი არ ღირს და უფასოდ შეიძლება ვაშო-

ვით, რადგან მის განსაკუთრებულად შრომა არაა გაწეული. მაგალითად, წყაროდან რომ წყალი დაუღლიათ ან მდინარედან ქვიშა და სილა ამოვიდეთ, ამისათვის არავითარ ფულის გადასდა არაა საჭირო, რადგან წყალი და ქვიშა უშრომოდ არის გახიზნა.

მაგრამ სამაგიეროდ, რაც უფრო მეტი შრომაა გაწეული რომელსაში ნიუთის განსაკუთრებულად, მით უფრო მეტად დიროს ნიუთი, მით უფრო მეტს ფასს ავიღებთ ამ ნიუთში. ერთი არშინი ტილო უფრო იაფად დიროს, ვიდრე ერთი არშინი ფარხა, რადგან ტილოს გაკეთებებს ნაკლები შრომა უნდა. ოქროს ძეძვეა უფრო ძვირია, ვიდრე თათბერისა. რატომ? იმიტომ კა არა, რომ ოქრო მეტს აწინდებს ან უფრო ბრწყინვალეს, არამედ იმიტომ, რომ ოქროს საშოვნად და მიწოდებას ამისა დასად მეტი შრომაა საჭირო, თათბერი კა ადვილად საშოვნია.

რადესაც ხელისაზრდა, მექეჩეს, მეზურეს, დურგალს ფულის აძლევენ ჩვენსაში, ზურში თუ სტოლში, ამ ფულის აძლევენ იმ შრომისათვის, რომელიც გაწეულია ჩვენის, ზურის, ან სტოლის განსაკუთრებულად. თუ ზურის, მოსამსახრებლად საჭიროა ერთი საათის მუშაობა, მაშინ წვეულ ჩვენსაში მივიღებო 10 ზურს, რადგან ჩვენსაში ჩვერიალი შრომა ათჯერ მეტია. ვიდრე ზურის მოსამსახრებლად გაწეულია შრომა.

თუ არშინ მუდში ისღიან ერთ ვერცხლის მანეთს, ეს იმიტომ, რომ ერთი არშინი მუდის მომსახრებებს (ცხვრების მოვლა, გაკრუტვა, მატყლის დაჩეხა, მოქსოვა) უნდა ამდენივე შრომა, რამდენიც უნდა ერთ ვერცხლს მანეთის გაკეთებას (ვერცხლის შიგნის მოკანა, ვადინობა და სხვ.), მაგალითად 10 საათის შრომა. არშინ ტილოში აძლევენ 20 კაბ., იმიტომ, რომ მის მოსამსახრებლად საჭიროა მხოლოდ 2 საათის მუშაობა და არა 10 საათისა.

აი, ამისათვის ვამბობთ: თურძი, დურგალი, კალატოხი და სხვაგვარი ყოველი მუშა საქუთარის შრომით ინახავს თავის თავს. ყველა ამსახრებს საქონელს და ამ საქონელში ღებულობს იმდენს, რამდენი შრომაც გაუწევია. ვინც ბევრს მუშაობს, ვისაც ბევრი შრომა გაუწევია, ის ბევრსაც მიიღებს, მეტად გაჭვიდის თავის საქონელს.

ეს კარგი და სამართლიანი იქნებოდა, მაგ-

რამ... მაგრამ ის არის, რომ საქონლის დასამსახრებლად მარტო შრომა არ ემართა. მეჩვენებ რომ ჩვენს დასამსახრებს, მას სჭირია იარაღი, მასალა, სახელთნო, ამას კა ვეკლავებთ ფული უნდა. მსუქდებამ რომ დანება, ცულები, თოხები, ბარები გააკეთოს, ვერ ამისთვის ბინა უნდა იშოვნოს, რეინს ივიდოს, იარაღი შეიძინოს, — ამასაც ფული უნდა. ვისაც ფული აქვს, ის გამართავს სახელთნოს, ქარხანას, დასამსახრებს საქონელს და გაჭვიდის, მაგრამ რა ქნას იმან, ვისაც არა აქვს არც მასალა, არც იარაღი, არავითარი საშუალება? რა ჰქნას იმ გლეხმა, რომელსაც არ გააჩნია მიწა, რომელიც უნდა ირჩინოს თავი?

ასეთ ადამიანს ის და დარჩენია, რომ წავიდეს და შეუბარებოს ან შემამუდეს მიუქირავოს, მიწვიდოს თავის თავი, ეემოს. თუ ეს არ ქნა, ისე შიმშილით მოკვდება, ცოლშვილი გაუწევდება. დაის, უნდა ეემოს, ემონოს, რადგან მინა ის ადამიანი, რომელიც იძულებულია თავის თავი, თავისი ძალა და ღონე, შრომა სხვას მიწვიდოს. ასეთი ადამიანი არ არის თავისუფალი.

რედაქტორ-გამომცემელი მ. ადამაშვილი.

„გლახის“ აგენტები პროვინციებში.

ქ. ქუთაისი: ქალაქის საბჭო, ვიქტორ მახვილაძე. წიგნის მაღაზია „კოლხიდა“.

ქ. ბათუმი: ქალაქის საბჭო, პ. გამყრელიძე.

სადგურის სამური: კასირი გიორგი ჩარხიშვილი.

ჭიბთურა: ბ. ბერიძე. ილიკო კაკაბაძე.

ფიგინი: წიგნის მაღაზია გაჩეჩილაძის. პლატონოვი.

ფოთი: ოსისძე ფანია. მისელო ესაკია.

სამტრედი: კირილე კოხრიძე.

დიდი-ჯიზანი: ნიკოლოზ სოსელია.

ქ. გორი: მინა ალაშვილი და წიგ. მალ. აბოშაძეს.

ქ. ლაშეთი: მღვდ. ცაჭუნიშვილი. წაქ. სიონაიძე.

ქ. თელავი: ივანე პაატაშვილი.

ქ. სიღნაღი: გიგო მამულაშვილი.

დ. სონი: მოსიკო ქელიძე.

დ. ცხინვალი: ნიკო კახრაძე.

ქ. თბილისი: პარმენ თოთიაშვილი და წიგ. მალ. „იმედი“.

ქ. სოსხვი: ბ. მამიკური. ბ. თედო სახოკია.

ქ. ახალციხე: გოსტანტინე გვარამაძე.

ყველა ზემოხსენებულ პირებთან მიიღება ხელის მოწერა გზით „გლახზე“

სტამბა „ნიღმედი“ (მ. დ. კიკნაძისა)

ნიკოლოზის ქუჩა, მთლიან სსსი 126.